

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐԱՌԻՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի, Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисть, редакция «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—5 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Տպարարութիւնը ընդունւում է ամէն լիզուով:

Տպարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ.
Տէլէֆոն № 253.

ԲԱՅՎԱԾ ԵՒ ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1905 ԹԻՒՆՎԱՐԻ

(33-րդ ՏԱՐԻ)

«ՄՇԱԿ»-ը ՀՐԱՏԱՐԱՐՈՒՄ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԱՄԲ

ամէն օր, բացի տօնօրէն յաջորդող օրերէն:

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒՄ. «ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասն և մէկ ամսականը՝ նոյն պէս 10 ռ., տասն ամսականը՝ 9 ռ., ինն ամսականը՝ 8 ռ., 8 ամսականը՝ 7 ռուբլի, եօթ և վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ. և մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամբիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 ռուբլի, Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 ռուբլի:

Մշակին» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՍԱԿԱՆ. (Բաղարայան և Բարսեղյան փողոցներէն անկիւն): Ստորագրել կարելի է միայն ամսի 1-ից:

Կայտնութեան ուղիքը քաղաքներից «ՄՇԱԿ»-ը գրվում համար և առհասարակ նամակները և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է գրիմը հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция «МШАКЪ» իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK»:

Տպարարութիւնները ընդունւում են ըստ լիզուների:

Ա. Պ. Ա. Կ. Բ. Մ. Ա. Ն. Ո. Գ. Բ. Ո. Ի. Թ. Ի. Ե. Զ. Է. Ը. Դ. Ո. Ի. Ե. Վ. Ո. Ի. Ե.

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

Մեր մասնագիտանալի մի նոր հիմնարկութիւնը. Ներքին Տեսութիւն. Ամսուր. Թատրոն և երաժշտութիւն. Միջոցի կարգադրութիւն. Պ. Թորոս Թորոսեան և իր գործը. Մանր. տարին. Նամակ. Զիւլաիյի գաւառից. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԱԿԱՆ Տեսութիւն. Պատերազմի շուրջ. Արտաքին լուրեր. Հեռագրի Գիրքեր. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

բազմաթիւ և բազմատեսակ ընկերութիւններ, կրթարաններ և ուրիշ հիմնարկութիւններ: Մեր երկրի ժողովուրդների մէջ առհասարակ մեծ է այդպիսի հիմնարկութիւնների թիւը, բայց մասնաւորապէս առհասարակ մեծ է մեր մասնագիտանալի մէջ, որոնք միայն վերջին տարիներում սկսեցին ցոյց տալ արթնութեան և ակտիւ միջոցներ:

Միջկրթական է արձանագրել, որ մեր սահմանակից Պարսկաստանում նոյնպէս երևում է ձգտում պատասխանել կրթական և ուրիշ կուլտուրական հիմնարկութիւններ և սկսում է կազմակերպել առաջադիմ գործողների խումբ, որը հաւատում է մարտական կուլտուրայի փրկարար, Թաքմաշուղ և վերանորոգիչ ազդեցութեան Այստեղ դեռ լուրջ հոսանքներ չեն ստեղծվել, բայց առաջադիմական ոգին արդէն սկսում է կուսակցներ պատրաստել ապագայ ուժեղ գործունէութեան համար: Թէ կովկասի և թէ Գարսիաստանի մասնագիտանալի ժողովրդի համար խրախուսել կարող են ինչն այն կուլտուրական փորձերը, որոնք սկսել են անվել Եգիպտոսի և Հնդկաստանի մասնագիտանալի մէջ, որ մամուլը և առհասարակ ապագական խօսքը սկսել են զարգանալ և զբաղվել կենսի հարցերի ուսումնասիրութեամբ և քննութեամբ: Այստեղ էլ դեռ շատ քիչ գործ է կատարված և մենք մասնագիտացն ենք լինում նրանց վրա, իբրեւ նախնական փորձերի վրա:

Մեր մասնագիտանալի հարկանների առաջադիմութիւնը կարող է միայն ուրախացնել մեզ: Մենք հաւատացած ենք, որ մեր երկրից կարող է կանոնաւոր և ընդարձակ զարգացում ունենալ միայն այն ժամանակ, երբ նրա մէջ ապրող բոլոր ազգերը կը սկսեն գործել քաղաքակրթական ասպարէզով համեմատել, միահամուռ ոյժերով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մ. Ս. Ո. Ի.

Միշտ հին, միշտ էլ անփոփոխ հարց—չաղ պաշտօններ որոնող բանասերների հարցը: Բազում, ինչպէս հայտնի է «Вакан. Извѣстия» քաղաքը, հասարակութիւնը վերջում է մի երկրորդի: Կար շատ խումբ մի բանակում իրան բեկում է անում ճիշդ ամբերկական ձևով: Նոյն իսկ անհաւատարմ է, որ հայ

բանանայ այդպիսի խոշոր առաջադիմութիւն կարող է արած լինել հանկուրակում ոգով: Լըրադիլը հաւատացնում է, որ քաղաքում կառուցվում է մի տիրացու և բաժանում է զանազան առաջ բանայ Միջկրթական» այցն-տոմսերը, յայտարարելով թէ հանգուցեալ Միջկրթական քանանայի տեղ «նա է նշանակված»:

Որ Շամախու, ինչպէս և ամեն մի գաւառական քաղաքի բանայ իր ամբողջ էութեամբ ձգտում է դէպի միայն—դա մարդկային հոգեբանութեան տեսակ էտից մի շատ հասկանալի բան է: Բազում կախարդական մի հնչիւն է մարդու համար, ինչ դէպք ու հազուադէպ է ունենայ այդ մարդը: Մասնաւորապէս քանանայի համար դա նշանակում է սև «հանգիստ» և ակտիւ «քաղաքներէց» անցնել դեղին, զուտ սպիտակ շրջանը: Իսկ սա այնքան փորձի մի հրապոյր է: Մի մոռանալ, որ նոյն իսկ պետութիւնները այդպիսի «փոխանցումներ» համար արեւանդեղ, զարհուրելի պատերազմներ են սկսում: Բայց և այդպէս, Շամախու քա հանայի վարժուէրը վերջում է պատճառել քաղաքներէն: Լըրադիլը քաղաքներէն հասկանալի է դարձնում և այդ երկրորդ: Գահանան նշանակված է, առանց հոտի գիտութեան և համաձայնութեան: Նշանակված է ինչպէս չիտիցի, մինչդեռ մեր երկրից և ամենահամակրելի սկզբունքներից մէկն էլ այն է, որ նրա բոլոր պաշտօնները պէտք է ընտրվեն ժողովրդի կողմից:

Այո, այդ բանը ժողովրդի է. վերջին տարիները ընթացում են շարունակ ժողովրդի է, շարունակ ուսմանը և անվճար: Նշանակվում է քանանայացիները կարծես գուրս է մըղել աւանդական քաղաքների համակրելի ընտրութեան սկզբում: Միայն Բազում չէ դրանում տանում: Համարեա իւրաքանչիւր գաւառական քաղաքում կայ այդ երկրորդը—գիւղից դէպք քաղաք գաղթող բանան: Աւանդել է այստեղ նախադրել թէ որքան չարքներ են ծնվում այդ իրողութիւնից: Մեր խօսքը չափազանց խիստ է, եթէ սկսեցինք դնել հարկանքի կերպով շարժել այդ հարցը, որ այնքան կարեւոր նշանակութիւն ունի ոչ միայն երկրից, այլ և հասարակական տեսակէտից: Բանանայի և առհասարակ երկրից կախարդական նշանակութեան մասին մենք կարող ենք այս կամ այն կարծիք ունենալ, մենք կարող ենք առանձնապէս չը չփոխվել այն շեղումների և աշակերպութիւնների առիթով, որոնք երևան են գալիս իբրեւ համակրելի կազմի մէջ և սկզբում ներկայացնում են շրջան—բայց մենք չենք ուզում մոռանալ, որ ժողովրդի մէջ, ժողովրդական խիզճ ու կրակ ձեռքերի տեսակէտից դա, ճիշդ որ, հարց է: Հասարակական պաշտօնան հասարակութիւնից ընտրված—դա մի առողջ ու կենսունակ սկզբում է, որ չը համար «Տոնածառ» է, որ չը համար «Տոնածառ» էր պատրաստված: Տոնածառն է իւրացնել, ճնշել, այլ պէտք է պահպանել, զարգացնել, ժողովրդականացնել: Այդ էր, շնորհիւ դպրոցի ուսուցիչներ. Տոնածառ է թողնում այցնտոմսեր տարածող նշանակովի հապստ վարդապետը և տեղիս երկու բանները: Տղաները Տղաները և աղջիկները գիւղից կերպարները: Տղաները Տղաները պոլ արտասանեցին հայերէն և ուսուցիչն ուսուցանում էր երգերի մի քանի երգեր: Պէտք է թեան և ուրախութեան ժողովրդ: Ո՞րքան քաղաքի բանց հետ այս փորձերն են պահպանում: Տոնածառը գործում խորին շնորհակալութեան հասարակութիւնից այլ և ոչինչ դրական բան օր. Դոմբիւնները, Տղաներից, որոնք միջոց ունեն, բերած էին 20-ական կոպեկ, այնպէս ի գոյացաւ մոտաւորապէս 11 ռ., իսկ մնացած ծախսը մի կերպ հոգացվել էր դպրոցի եկամուտից: Այսպէս ճշմարիտ որ դատաւար տեղի է մեր հարուստների անտարբերութիւնը, կարծում ենք դէպի չէր լինի նրանց համար, եթէ մի քանի ըստի հաւաքելով, յանձնէին

ԹԱՏՐՈՒՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Մ. զը Բէլինայի կոնցերտը. Ներկայացումներ Սիմֆոնիկ և Ախալքալաքում. Ամիրջանի համերգը:

I

Կիրակի, յունվարի 9-ին, Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան դահլիճում կայացաւ երգչուհի Մարի զը Բէլինայի և ջութակահար օր. Աղբիւնովայի կոնցերտը:

Կոնցերտին ժողովված հասարակութիւնը սպասում էր ուրիշ երգեցողութիւն, բան նա լսեց. նա կարծում էր, որ երգչուհին պէտք է տար օպերային երգեցողութեան կամ կոնցերտային լուրջ հեղինակութիւնների նման: Մակայն բանից դուրս եկաւ, որ զը Բէլինան բոմաններ և այն էլ թեան բոմաններ երգող է: Նա երգեց ուսուցիչն ցիգանական կոչված երգերի մի շարք և միայն մի երգ ֆրանսերէն: Հասարակութեան մի մասն հիասթափութիւնը, իսկ միւսն հրճանքը ցոյց էին տալիս, որ մինչդեռ անգլիս մասը արտադրող չէր ցիգանական երգերի, միւսը ընդհանրապէս գոհ էր նրանցից: Երգչուհու ձայնը աղող է, մաքուր և ընդարձակ, շնչառութիւնը ուժեղ: Վերին և ներքին լիգիտները ախորժիկ են:

Օր. Աղբիւնովայ, ծագումով յոյուհի, Թիֆլիսում մեծացած, նաեւ երգչուհի վրա: Նա սկսակ է և իբրեւ այդպիսի շատ բաւարար է. նրա ջութակը հնչեցնում է մաքուր և հաստատ նոտաներ, տալիս է հաւասար աշխուրթեամբ և նուրբ և թաւ. ձայներ, բայց դեռ թոյլ է նախադասութիւնների շարքերը ամբողջացնելու գործի մէջ: Ձեռքի հաստատ շարժումները, ձայների նուրբ և մաքուր արտադրութիւնը վկայում են, որ ջութակահար օրիորդը կարող է մեծ առաջադիմութիւններ անել ապագայում:

Սերող

II

Սիմֆոնիկ օրիւմ տեղի ունեցած ներկայացման և տօնածառի մասին հաղորդում են հետևեալը:

Դեկտեմբերի 26-ին, հայոց ծխական ուսումնարանի դահլիճում, սերողների խումբը ներկայացրեց հանգուցեալ Բարսեղի Նրիմի բարձրագոյն ֆրանսերէնից թարգմանած՝ Մօլիերի «Ժօրժ Դանդէն»: Դերակատարները բարեխաղութեամբ կատարեցին իրանց դերերը. մասնաւորապէս լսելի էր գեղեցիկ խաղով Ժօրժ Դանդէի դերում Յ. Չաքիւնը: Գեղեցիկ տղաւորութիւն թողեց հանգիտականները վրա նկարել պ. Թօնուհանի մոգական լապտերով ցոյց տուած կինգարի պտուկը—«Հաւատ, յոյս և սէր»: Չուտ արդիւնք գոյացաւ ներկայացումից մօտաւորապէս 230 ռ.: Յունվարի 1-ին, երկրորդ օրը, Միմֆէրօօօլի հայոց ծխական ուսումնարանի դահլիճում, նոյն դպրոցի երկսեռ տղաների պէտք է խլացնել, ճնշել, այլ պէտք է պահպանել, զարգացնել, ժողովրդականացնել: Այդ էր, շնորհիւ դպրոցի ուսուցիչներ. Տոնածառ է թողնում այցնտոմսեր տարածող նշանակովի հապստ վարդապետը և տեղիս երկու բանները: Տղաները Տղաները պոլ արտասանեցին հայերէն և ուսուցիչն ուսուցանում էր երգերի մի քանի երգեր: Պէտք է թեան և ուրախութեան ժողովրդ: Ո՞րքան քաղաքի բանց հետ այս փորձերն են պահպանում: Տոնածառը գործում խորին շնորհակալութեան հասարակութիւնից այլ և ոչինչ դրական բան օր. Դոմբիւնները, Տղաներից, որոնք միջոց ունեն, բերած էին 20-ական կոպեկ, այնպէս ի գոյացաւ մօտաւորապէս 11 ռ., իսկ մնացած ծախսը մի կերպ հոգացվել էր դպրոցի եկամուտից: Այսպէս ճշմարիտ որ դատաւար տեղի է մեր հարուստների անտարբերութիւնը, կարծում ենք դէպի չէր լինի նրանց համար, եթէ մի քանի ըստի հաւաքելով, յանձնէին

ԻՐԱՆԱԹԻԿՆԵՐ

և ուրիշ ռետինե գործուածքների համար
ԲԱՒԶՈՎՈՅՆ պ ա ղ ե ի
 (GRAND-PRIX)
 ՄԱՐԿԱԳՈՐԾԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒՄ

աղծանայալ մոտատանի համար

ՄԻՄԻԱՅՆ

Ռեզնեդենտերի

ԱՂԳԻԻՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ՈՌԻՍ-ՍՍԵՐԻԲԱԿԱՆ

ընկերութիւնը Ս. Պետերբուրցում, որ հիմնված է
 1860 թ.ին

Սադրում է ոչ այլնէ կրկնակօշիկ դնած ժա-
 մանակ ուշք դարձել նրպանի դրօշմանի վրա,
 մանաւանդ ընկերութեան հիմնարկութեան թւա-
 կանի վրա— ,1860՝ և C.-PETER-

БУРГЪ բառի վրա՝ կարմիր եռանկիւնու
 մէջ (գործարանի դրօշմանից),

Մեծ քանակութեամբ վաճառում է
 „**ՆԷՕՊՈԼԻ ՆԷՅՇԵԼԼԵԻԻ**“
 Առևտրական Տոնը

Ս. Պետերբուրցում, Մովսիսյում, Բիգայում, Օդեսա-
 րում, Եկատերինուրցում, Բուսովում (Իճի վրա), Նարվոյում, Ֆալկենում և
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

29—80